

Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları İle Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ümran Araz¹, Salih Aldemir², Bilal Tunç³, Umut Çam⁴

DOI 10.5281/zenodo.7550096

Özet

Yapılan araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini ortaokullarda görev yapan öğretmenler, örneklemini ise ortaokullarda görev yapan öğretmenler arasından "Kolayda Örnekleme" yöntemi ile belirlenmiş olan 268 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada verilerin toplanması için; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin kişisel bilgilerini öğrenmek için "Kişisel Bilgi Formu", "Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterliği Ölçeği" ve "Öğretmenlere Yönelik Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama araçları ile toplanan veriler SPSS 25. Paket programına işlenmiştir. Veriler SPSS 25.0 programına işlendikten sonra verilerin normal dağılım özelliklerine bakılmış ve araştırma için toplanan verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Normal dağılım gösteren verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmanın alt problemleri göz önünde bulundurularak veriler ortalama, standart sapma, Bağımsız Örneklem t-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi ve Pearson Korelasyon Analizi teknikleri ile çözümlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin *orta düzeyde*, uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ise *iyi düzeyde* olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Sınıf Yönetimi, Sanal Sınıf Yönetimi, Tutum, Öğretmen.

Examination Of The Relationship Between Teachers' Attitudes Towards Distance Education And Virtual Classroom Management Qualifications

Abstract

In this study, it was aimed to determine the relationship between teachers' competencies in virtual classroom management and their attitudes towards distance education. Relational survey model, one of the quantitative research methods, was used in the research. The universe of the research consists of teachers working in secondary schools, and the sample consists of 268 teachers who were determined by the "Easy Sampling" method among teachers working in secondary schools. In order to collect data in the research; "Personal Information Form", "Teachers' Virtual Classroom Management Competence Scale" and "Distance Education Attitude Scale towards Teachers" were used to learn the personal information of teachers working in secondary schools. The data collected with the data collection tools in the research were processed into the SPSS 25. Package program. After the data were processed into the SPSS 25.0 program, the normal distribution characteristics of the data were checked and it was determined that the data collected for the study showed normal distribution. Parametric tests were used in the analysis of normally distributed data. Considering the sub-problems of the research, the data were analyzed using mean, standard deviation, Independent Samples t-Test, One Way Analysis of Variance and Pearson Correlation Analysis techniques. In the study, it was determined that teachers' competencies in virtual classroom management were at a medium level, and their attitudes towards distance education were at a good level. In addition, in the study, it was determined that there was a highly significant relationship between teachers' virtual classroom management competencies and their attitudes towards distance education.

Keywords: Distance Education, Classroom Management, Virtual Classroom Management, Attitude, Teacher.

¹ Öğretmen, MEB, omerumranoguz@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0773-3587>

² Öğretmen, MEB, salihaldemir44@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-6575-8558>

³ Öğretmen, MEB, tunc_bilal@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6509-4410>

⁴ Öğretmen, MEB, srpmtcm@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2508-2570>

Giriş

İnsanoğlu tarih boyunca pek çok büyük değişim geçirmiştir. Bu büyük değişimlerden ilki kırsal ve yerleşik hayata, ikincisi sanayi toplumuna ve üçüncüsü de bilgi toplumuna geçiştir. Bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişimi, özgürlük ve egemenlik hareketleri gibi aşırı unsurları canlandırarak toplumda değişikliklere yol açmıştır. “Bilgi Çağı” ve “Bilgi Toplumu” gibi yeni terimler ortaya çıkmıştır. Bu kavramlar iş, ticaret ve eğitim gibi birçok alanda yaygındır. Son yıllarda teknoloji farklı alanlarda ve farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bu alanlardan biri de eğitim sektörüdür. Bilim ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitsel davranışlar da değişmiş ve bireyselleştirilmiş öğrenme kavramı ortaya çıkmıştır. Eğitim ve öğretim artık öğretmen merkezli ve fiziksel ortamdan bağımsız değildir (Tuncer ve Taşpınar, 2008).

Eğitim, kişisel ve sosyal ihtiyaçların temelidir. Toplum, gerekli niteliklere sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlasa da, bireyler toplumun bu ihtiyacını karşılamak için kendilerini yenedünyanın normlarına uygun olarak geliştirmeye çalışırlar. Çeşitli ülkelerde eğitim ve öğretim programlarının yeniden düzenlenmesi ile bu gelişme mümkün hale gelmiştir. Toplumu bu yapılandırılmış sürece iten hususlar şunlardır (Tuncer ve Taşpınar, 2008):

- Eğitim hizmetlerinin aynı anda öğrenene sunulması gerekliliği
- Bireysel farklılıkları dikkate almamak
- Bireyin ihtiyaç duyduğu bilgi miktarını belirleyememek
- Bilginin uygun yöntem ve tekniklerle sunulamaması
- Bilgi aktarımının çok zaman alması

Öğrenme ve öğretme teknolojileriyle çağdaş eğitimin her kademesinde karşılaşılmaktadır. Bilgisayarlar ve bilgi teknolojileri, eğitim, iş, ticaret ve sağlık dâhil olmak üzere hayatın birçok alanına standartlar getirmiştir. Bu teknolojiler sayesinde yaşam kalitesi ve kariyer gibi günlük yaşamın yeni gereksinimleri önem kazanmakta, yeni beceri ve bilgilerden de söz edilmektedir (Tuncer ve Taşpınar, 2008).

Sanal sınıflarda öğretimin kalitesini etkileyen pek çok faktör varken, öğretmenlerin sanal sınıfları yönetebilme becerisi ön plana çıkmaktadır. Huber ve Helm (2020), Covid-19 salgını sonrasında öğretim kalitesinde, sınıf yönetiminde ve sanal ortamlarda öğretimde etkili geri bildirimin giderek daha önemli hale geldiğine dikkat çekmiştir.

Kaya (2011) sanal sınıfı, öğrencilerin aynı anda farklı konumlarda bir öğretmen gözetiminde bir araya geldikleri ve farklı iletişim araçlarıyla etkileşime girdikleri çevrimiçi öğrenme ortamı olarak tanımlamaktadır. Can (2020), sanal sınıfı, eşzamanlı veya eşzamansız öğretim ve öğrenim için sanal bir ortam olarak tanımlamaktadır. Bülbül’e (2020) göre ise sanal sınıf, öğrencilerin ve öğretmenlerin farklı araçları kullanarak aynı anda iletişim kurabildikleri çevrimiçi bir ortamdır.

Sanal sınıfta öğretmenlerin bu konulara çok çalışması gerektiği söylenebilir ki bu da yeterlidir. Berge (1995) sanal ortamda öğretim hizmeti veren öğretmenlerin sahip olması gereken öğretim, sosyal, teknik ve yönetim rollerini sıralamaktadır. Bir öğretim rolü olarak, sanal sınıf tartışmaları yürütmek, öğrencilerin sorularını yanıtlamak için bazı ilkeleri kullanmak, öğrenmeyi teşvik eden bir sosyal ortam yaratmak, öğrenci grup uyumunu geliştirmek ve sürdürmek ve sosyal bir rol olarak ortak bir hedefe yol açmak belirtilebilir. Sanal sınıfta öğretmenlerin teknik rolü, teknik olanakları sistem ve yazılım açısından öğrencileri tatmin edecek şekilde tasarlamak ve kullanmaktır. Yönetim rolü, sanal sınıftaki kuralları ve prosedürleri belirlemek, zamanı planlamak ve güçlü bir liderlik ve yönlendirme ile etkileşimi yönetmektir.

Guasch ve diğerleri (2010), sanal sınıflarda öğretmenlerin rollerini tasarım/planlama, sosyal, öğretim, teknoloji ve yönetim olarak tanımlamaktadır. Birçok çalışma, sanal öğretimin etkili olabilmesi için öğretmenlerin yeterli içerik bilgisine, dersleri tasarlama, öğretme, başlatma ve değerlendirme becerisine ve öğrencileri sosyal ve duygusal desteğe dâhil edecek teknik becerilere sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Dolayısıyla sanal sınıf rolünde öğretmenin yönetim sorumluluğunun da olduğu görülmektedir.

Etkili sınıf yönetimi, yüksek beklentiler belirlemeye ve iletmeye, sürekli olarak olumlu ilişkiler kurmaya ve öğrencilere yüksek düzeyde destek sağlamaya dayanır. Sanal sınıf yönetimi, sanal ortamlarda öğrenmenin etkinliğini artırmak için uygun bir öğrenme ortamı sağlamaya ve sürdürmeye çalışır. Sanal sınıf olduğu için ders sanal ortamda gerçekleştiği için içerik ve tasarım farklılık gösterebilir. Örneğin Ceylan (2020) sanal sınıf yönetiminin boyutlarını fiziksel yerleştirme, planlı etkinlik, ilişki yerleştirme, davranışsal yerleştirme ve zaman yönetimi olarak kategorize etmektedir.

Can (2020), sanal bir sınıf içinde öğretmen ve öğrenenler arasındaki sosyal ve fiziksel mesafeye bağlı olarak öğrenmenin farklı ortamlarda gerçekleştiğini bulmuştur. Sanal bir sınıfın yönetiminin geleneksel bir sınıfa kıyasla yönetiminin farkı budur. Ayrıca, etkili öğretmenler, öğrenenler, içerik, yöntem ve teknikler, araç ve gereçler ve sanal sınıf yönetiminin başarı oranı gibi faktörlerin geleneksel sınıflar için önemli olduğuna işaret etmektedir.

Kaya (2011) sanal sınıf yönetiminin, sanal sınıf kurallarının ve düzeninin sağlanması ve uygulanması olduğuna inanmaktadır. Farklı ortamlardan öğrenciler, öğretmenlerin gözetiminde bir araya gelerek, sanal bir ortamda öğretimi uygulamak için bilgi teknolojilerini kullanırlar. Ayrıca sanal sınıf yönetiminin diğer tanımlarına bakıldığında; sanal sınıflarda etkili öğrenme için öğrenme ortamı oluşturmak ve sürdürmek için kullanılan uygulamalar, öğrenci ve öğretmenlerin çevrimiçi ortamda bulunduğu bir çevrimiçi öğrenme sistemi gibi bazı tanımlar vardır.

Geleneksel sınıf yönetiminde öğretmenlerin ilk davranışları, sınıftaki kötü öğrenci davranışları, öğretmenlerin bu davranışlarla baş etme stratejileri ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerileri yer almaktadır. Sanal sınıf yönetiminde de benzer bir durum söz konusudur. Sanal sınıf yönetimi uygulamalarının etkililiğini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Bunlar, sınıf yönetiminde öğretmen yeterliliği, öğretmen ve öğrencilerin bireysel özellikleri, motivasyon, sanal ortam, teknolojik altyapı, ders içeriği, uzaktan eğitim hizmetleri, ders süresi ve sunumu, sınıftaki öğrenci tutum ve davranışları, öğretmen bilgisi ve sınıf yönetimi becerileridir (Can ve Gündüz, 2021).

Franklin ve Harrington'ın (2019) araştırmasına göre başarılı bir sınıfta öğretmen ve öğrencilerin paylaştığı rol ve sorumluluklar davranış yönetimi, sınıf öğretme ve öğrenme, sınıf fiziği ve sosyal çevre olarak sıralanabilir. Sanal sınıf yönetimi boyutları bağlamında bu rol ve sorumlulukların öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine pozitif yönde yararlar sağlayacağı ifade edilebilir.

Sanal sınıfların özellikleri, öğretmenlerin teknolojik anlamda sorumluluklarını nasıl yerine getirdikleri konusunda önemli bir rol oynayabilir. Murphy ve Rodríguez-Manzanares (2008), sanal sınıfların özelliklerini inceleyerek, sanal sınıfların geleneksel sınıflardan ekipman, yöntemler ve teknoloji açısından, ancak öğretmenler, öğrenciler, eğitim hedefleri ve öğretim açısından farklı olduğunu bulmuşlardır. Literatür taraması, sanal sınıfların geleneksel sınıflara kıyasla çeşitli avantaj ve dezavantajları olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın belirtilen amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt verilmiştir:

1. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Sanal Sınıf Yeterlilikleri

Öğretmenler etkileşim sağlamak, topluluk duygusunu geliştirmek ve farklı yerlerden öğrencilere ulaşmak için sanal sınıfları tercih etmektedir (Can, 2020). Ancak pandemi ile birlikte sanal sınıf uygulaması artık bir seçenek değil, zorunlu bir uygulamadır.

Çeşitli araştırma sonuçlarına göre öğrenciler müfredat, teknik, öğretim ve mesleki konulara ve sanal sınıf materyallerinin eksikliğine odaklanmaktadır. Sanal ortamlarda karşılaşılan bu tür sorunlar karşısında eğitimin kalitesi ve yönetiminin önemi doğal olarak ortaya çıkmıştır. Chickering ve Gamson (1987), öğretim kalitesinin yedi ilkeye dayandığına dikkat çekmiştir. Bu ilkeler şunları içerir:

- Aktif Öğrenme
- Farklı Yeteneklere Ve Çalışmaya Saygı Yöntemi.
- Görev Süresi
- Hızlı Geri Bildirim
- Öğrenciler Arasında İşbirliği
- Öğretmen-Öğrenci İletişimi
- Yüksek Beklentiler

Bu ilkeler, sanal sınıflarda öğretimin kalitesini sağlamak için gerekli ve önemlidir. Çakıroğlu (2014), bu ilkelerin sanal sınıflara uygulanması ile etkileşim, öğrenme ve öğretme arasındaki pozitif ilişkiye dikkat çekmiştir. McSweeney'in (2010) belirttiği gibi, son yıllarda açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik artan talep, birçok yükseköğretim kurumunu sanal sınıf sistemlerine, sürekli teknoloji geliştirmeye, mobil cihazlara ve internet alt yapısına ve hizmetlerine yatırım yapmaya sevk etmiştir. Bu durum sanal sınıf sistemlerinin yaygınlaşmasına neden olmuştur.

Etkili sınıf yönetiminin sınıf öncesi planlama ve sınıf etkileşimi yönlerini içerdiği göz önüne alındığında, sanal sınıf yönetiminin planlama ve etkileşim yönleri salgınla birlikte önem kazanmaktadır. Pandemi süreci, öğretmenlerin sanal sınıflarda daha etkileşimli davranışlar ve stratejiler geliştirmelerini ve uygulamalarını gerektiriyor. Geleneksel ve sanal sınıf ortamlarında izlenecek stratejiler, öğrenenleri izleyip desteklemeli, geri bildirim sağlamalı, olumlu davranışlar geliştirmeli, öğrencilerin derslere ve etkinliklere ilgi ve katılımını sağlamalıdır (Can, 2020).

Literatürde geleneksel sınıf yönetimi ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır. Çevrimiçi bir öğrenme ortamında etkili sınıf yönetimi için bazı temel gereksinimlerin karşılanması gerekmektedir. Başar'a (2011) göre geleneksel sınıf yönetimi, eğitim yönetimi sırasının ilk ve temel adımı olarak benzer hazırlık seviyelerine sahip bir grup insanı yönetmektir.

Erden (2001) sınıf yönetimini, öğretme ve öğrenmenin sınıf amaçlarına uygun olarak gerçekleştirilebilmesi için öğretmenler tarafından öğrenme ortamının ve öğrenci davranışlarının ayarlanması, kontrolü ve değiştirilmesi ile ilgili bir dizi teknik ve etkinlik olarak tanımlamaktadır.

Geleneksel sınıf yönetiminin ortak paydasının etkili öğretimi gerçekleştirmek için gereken ilke, kural ve düzenlemeler olduğu görülmektedir. Ancak Can ve Arslan'ın (2018) açıkladığı gibi öğretmen sınıf yönetiminin başarısı öğretmenlerden, öğrencilerden, ailelerden, okul ortamından, yöneticilerden ve çevresel faktörlerden, öğretmenlerin mesleki başarılarından ve öğretmenlerin başarılarından etkilenecektir.

Franklin ve Harrington'a (2019) göre başarılı bir sınıf, öğretmen ve öğrencilerin ortak rol ve sorumluluklarının sonucudur. Bu roller ve sorumluluklar dört alanda ortaya çıkar: sınıf öğretimi, sınıf davranış yönetimi ve sınıfın sosyal ve fiziksel ortamıdır. Çünkü Page'e (2018) göre sınıf yönetiminin öğrenmenin etkililiği üzerinde büyük etkisi vardır.

Uzaktan Eğitim

21. yüzyıl dünyasında hızla yenilenen, değişen ve gelişen bilgi ile karşı karşıya kalan insanların öğrenme ihtiyacı oldukça artmaktadır (Aydemir, 2018). Günümüzde gelişen uydu, fiber optik, internet, tablet, akıllı telefon, bilgisayar ve diğer teknolojik gelişmeler eğitimin çehresini ve şekillerini değiştirmeye zorlamış ve bu değişim sonucunda yeni öğretim model, teknik ve yöntemleri ortaya çıkmıştır (İşman, 2011). Bu durum internetin öğrenmede teknolojik bir araç olarak kullanılmasını zorunlu kılmış ve bunun sonucunda uzaktan eğitim kavramı ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitim, geleneksel öğretim yöntem ve teknolojilerinin bazı sakıncaları ve sınırlılıkları nedeniyle ders verme faaliyetlerinin bilgi iletişimi yoluyla sanal ortamda gerçekleştirilmesidir (İşman, 2008). Uzaktan eğitim; öğrenme-öğretme sürecinde kaynakların ve alıcıların farklı ortamlarda bulunduğu, öğrenenlere esnek ve özgür öğrenme fırsatları sunan, alıcıların ve kaynakların birbirleriyle etkileşim ve iletişim kurmasını sağlayan bilgisayar ve diğer teknik araçların kullanıldığı sistemli ve planlı bir eğitim modelidir (Uşun, 2006).

Uzaktan eğitim, öğretmen ve öğrenenlerin sınıf, grup veya seminer gibi klasik mekânlarda bulunduğu geleneksel eğitim modellerine benzer şekilde, öğrenme sürecinin uzaktan yürütülerek düzenlendiği bir eğitim modelidir (Uşun, 2006). Kısacası uzaktan eğitim, teknolojinin günlük hayatımızdaki katkı ve yararlarının eğitimde kullanılmasıdır (Özdemir vd., 2004).

Uzaktan eğitim kapsamındaki senkron olarak verilen eğitimlerde öğrenme ve öğretme etkileşimleri çoğunlukla belirli programlar dâhilinde aktif bir şekilde gerçekleşir (Uşun, 2006). Günümüzde birçok kurum ve kuruluşta düzenlenen uzaktan eğitim derslerinin çoğu eş zamanlı olarak yürütülmektedir. Senkronize bir uzaktan öğrenme ortamında, öğrenen ve öğretmen arasındaki eş zamanlı etkileşimin oldukça etkileşimli bir ortam sağladığına inanılmaktadır (Kırık, 2014).

Uzaktan eğitim, aynı fiziki veya mekânsal çevrede bulunmayan öğretmen ve öğrencilerin çeşitli iletişim teknolojileri aracılığıyla etkileşimde bulunduğu, eğitim hizmetlerini daha geniş bir kitleye ulaştırdığı, fırsat ve fırsat eşitliğini sağladığı öğrenme ve eğitim faaliyetlerini içeren

sistemli bir yapıdır (Yalın, 2012). İşman (2008) öğretmen ve öğrencilerin farklı coğrafyalarda olduğuna dikkat çekerek bu öğretim modelinde farklı elektronik araç veya gereçlerin kullanılması gerektiğini vurgulamıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden “ilişkisel tarama modeli” kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelindeki araştırmalar, iki veya ikiden fazla faktör arasında korelasyonu belirlemek ve sebep-sonuç ile alakalı ipuçlarına erişme amacına hizmet etmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2020).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini MEB’e bağlı ortaokullarda görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evrende yer alan okullarda görev yapan öğretmenler arasından “Kolayda Örneklem” yöntemi ile belirlenmiş olan 268 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan 268 öğretmenin kişisel bilgileri şu şekildedir.

Tablo 1. Öğretmenlerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Demografik Özellikler		(f)	(%)
Cinsiyet	Kadın	122	45,5
	Erkek	146	54,5
Eğitim Düzeyi	Lisans	199	74,3
	Lisansüstü	69	25,7
Mesleki Kıdem	1-5 yıl	76	28,4
	6-10 yıl	93	34,7
	11-15 yıl	12	4,5
	16-20 yıl	40	14,9
	21 ve üstü yıl	47	17,5
	Toplam	268	100

Tablo 1’deki araştırmanın örneklem grubunu oluşturan ortaokullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin bilgiler incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin %45,5’inin (n=122) kadın ve %54,5’inin (n=146) erkek olduğu; %74,3’ünün (n=199) lisans, %25,7’sinin (n=69) lisansüstü eğitim mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 1’deki araştırmanın örneklem grubunu oluşturan ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlere ilişkin bilgiler incelendiğinde; araştırmaya katılan öğretmenlerin %28,4’ünün (n=76) 1-5 yıl arası, %34,7’sinin (n=93) 6-10 yıl arası, %4,5’inin (n=12) 11-15 yıl arası, %14,9’unun (n=40) 16-20 yıl arası, %17,5’inin (n=47) 21 ve üstü yıl mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliliklerini belirlemek için “Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterliği Ölçeği” kullanılmıştır. Can ve Gündüz (2021a) tarafından geliştirilen ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipinde olup öğrencilerle

ilişkiler, sanal sınıf içi etkinlikler ve sanal sınıf yönetimi olmak üzere 3 alt faktörü bulunmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin ve okul yöneticilerinin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarını belirlemek için “Öğretmenlere Yönelik Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Deniz (2021) tarafından geliştirilen ölçek 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipinde olup, 2 alt faktörden oluşmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için üç bölümden oluşan veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmanın amaçlarına göre belirlenen veri toplama araçları Google Forms aracılığı ile katılımcılara iletilmiştir. Toplam 320 öğretmene online iletişim kanalları ile veri toplama araçları iletilmiştir. İletilen veri toplama araçlarına 268 öğretmen dönüt sağlayarak araştırmaya katılım göstermiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan veriler SPSS 25. paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Veriler analiz edilirken betimsel istatistik yöntemlerden aritmetik ortalama ve standart sapma değer hesaplamaları yapılmıştır. Ayrıca araştırmada bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi ve pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu başlık altında, araştırmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ile uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ortaya çıkarmaya yönelik bulgular yer almaktadır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları ne düzeydedir?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Görüşlerinin Betimsel Analiz Verileri

Boyutlar	$\bar{X}$	SS
Öğrencilerle ilişkiler	3,23	,653
Sanal Sınıf İçi Etkinlikler	3,50	,660
Sanal Sınıf Yönetimi	3,62	,638
Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri Genel	3,41	,509
Uzaktan Eğitimin Faydaları	3,48	,473
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	3,44	,486
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	3,46	,460

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin öğrencilerle ilişkiler alt boyutunda sanal sınıf yönetimi yeterliliklerinin Kararsızım ($\bar{X} = 3,23$), sanal sınıf içi etkinlikler alt boyutunda Katılıyorum ($\bar{X} = 3,50$), sanal sınıf yönetimi alt boyutunda Katılıyorum ($\bar{X} = 3,62$) düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin genel ortalamasının Katılıyorum ($\bar{X} = 3,41$) düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin *orta düzeyde*

olduğu söylenebilir. Ayrıca elde edilen bu bulgulara göre araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin *yeterli* olduğu da söylenebilir.

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin uzaktan eğitimin faydaları alt boyutunda uzaktan eğitime yönelik tutumlarının Katılıyorum ($\bar{X} = 3,48$) düzeyinde, uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutunda uzaktan eğitime yönelik tutumlarının Katılıyorum ($\bar{X} = 3,44$) düzeyinde olduğu anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının genel ortalamasının Katılıyorum ($\bar{X} = 3,46$) düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının *iyi düzeyde* olduğu söylenebilir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına Ait Analiz Verileri

Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Öğrencilerle ilişkiler	Kadın	122	3,26	,699	,668	,50
	Erkek	146	3,21	,613		
Sanal Sınıf İçi Etkinlikler	Kadın	122	3,56	,666	1,386	,16
	Erkek	146	3,45	,654		
Sanal Sınıf Yönetimi	Kadın	122	3,63	,639	,296	,76
	Erkek	146	3,60	,639		
Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri Genel	Kadın	122	3,44	,531	1,070	,28
	Erkek	146	3,37	,488		
Uzaktan Eğitimin Faydaları	Kadın	122	3,54	,489	1,696	,09
	Erkek	146	3,44	,456		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Kadın	122	3,49	,486	1,595	,11
	Erkek	146	3,39	,483		
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Kadın	122	3,51	,467	1,718	,08
	Erkek	146	3,42	,451		

Yukarıdaki tabloda çalışmaya dâhil olan öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>,05$) görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin cinsiyet bakımından farklılaşmadığını göstermekte olduğu söylenebilir.

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi analizleri neticesinde tutumları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı ($p>,05$) görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının cinsiyet bakımından farklılaşmadığını göstermekte olduğu söylenebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 4. Eğitim Düzeyine Göre Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına Ait Analiz Verileri

Boyutlar	Eğitim Düzeyi	n	$\bar{X}$	SS	t	p
Öğrencilerle ilişkiler	Lisans	199	3,04	,651	2,819	,00
	Lisansüstü	69	3,30	,627		
Sanal Sınıf İçi Etkinlikler	Lisans	199	3,31	,639	2,854	,00
	Lisansüstü	69	3,57	,688		
Sanal Sınıf Yönetimi	Lisans	199	3,53	,616	1,237	,21
	Lisansüstü	69	3,65	,695		
Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlikleri Genel	Lisans	199	3,23	,490	3,256	,00
	Lisansüstü	69	3,46	,527		
Uzaktan Eğitimin Faydaları	Lisans	199	3,36	,466	-2,422	,01
	Lisansüstü	69	3,52	,470		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Lisans	199	3,28	,450	-3,264	,00
	Lisansüstü	69	3,49	,486		
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	Lisans	199	3,32	,439	-2,921	,00
	Lisansüstü	69	3,51	,459		

Tablo 4'teki verilere göre Öğrencilerle ilişkiler ve Sanal Sınıf İçi Etkinlikler alt boyutlarında sanal sınıf yönetimine ilişkin öğretmenlerin yeterliliklerinin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gösterdiği ($p<,05$) belirlenmiştir. Anlamlı düzeyde belirlenen farklılık, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliliklerinin yalnızca lisans eğitimi alan öğretmenlere göre anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisansüstü eğitim alan öğretmenler lehinedir. Erişilen bu bulgu öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin eğitim düzeyi bakımından ifade edilen boyutlarda anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermekte olduğu söylenebilir.

Tablo 4'teki verilere göre “Sanal Sınıf Yönetimi” alt boyutunda sanal sınıf yönetimine ilişkin öğretmenlerin yeterliliklerinin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği ($p>,05$) belirlenmiştir. Erişilen bu bulgu öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin Sanal Sınıf Yönetimi” alt boyutunda eğitim düzeyi bakımından anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermekte olduğu söylenebilir.

Tablo 4'te öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için yapılan Bağımsız Örneklem t-Testi neticesinde tutumları arasında ölçeğin bütün boyutlarında anlamlı bir farklılığın olduğu ($p<,05$) görülmüştür. Belirlenen anlamlı farklılık, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının yalnızca lisans eğitimi alan öğretmenlere göre anlamlı derecede yüksek olması nedeni ile lisansüstü eğitim alan öğretmenler lehinedir. Erişilen bu bulgu öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının eğitim düzeyi bakımından anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermekte olduğu söylenebilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları mesleki kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5. Mesleki Kıdeme Göre Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına Ait Analiz Verileri

Boyutlar	Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	F	p
Öğrencilerle ilişkiler	1. 1-5	76	3,19	,695	,418	,79
	2. 6-10	93	3,25	,604		
	3. 11-15	12	3,31	,489		
	4. 16-20	40	3,32	,698		
	5. 21 ve üstü	47	3,18	,688		
Sanal Sınıf İçi Etkinlikler	1. 1-5	76	3,74	,617	4,342	,00 1-2 1-4 1-5
	2. 6-10	93	3,43	,598		
	3. 11-15	12	3,65	,659		
	4. 16-20	40	3,35	,808		
	5. 21 ve üstü	47	3,34	,617		
Sanal Sınıf Yönetimi	1. 1-5	76	3,72	,595	2,824	,02 1-5
	2. 6-10	93	3,59	,611		
	3. 11-15	12	3,95	,352		
	4. 16-20	40	3,63	,674		
	5. 21 ve üstü	47	3,40	,725		
Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri Genel	1. 1-5	76	3,48	,499	1,519	,19
	2. 6-10	93	3,38	,452		
	3. 11-15	12	3,56	,311		
	4. 16-20	40	3,40	,633		
	5. 21 ve üstü	47	3,28	,539		
Uzaktan Eğitimin Faydaları	1. 1-5	76	3,51	,464	,626	,64
	2. 6-10	93	3,46	,438		
	3. 11-15	12	3,61	,335		
	4. 16-20	40	3,53	,560		
	5. 21 ve üstü	47	3,42	,509		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	1. 1-5	76	3,54	,471	1,702	,15
	2. 6-10	93	3,39	,437		
	3. 11-15	12	3,56	,293		
	4. 16-20	40	3,42	,602		
	5. 21 ve üstü	47	3,35	,514		
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum	1. 1-5	76	3,52	,448	1,003	,40
	2. 6-10	93	3,43	,411		
	3. 11-15	12	3,59	,303		
	4. 16-20	40	3,48	,569		
	5. 21 ve üstü	47	3,39	,497		

Yukarıdaki tabloda çalışmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri arasında “Sanal Sınıf İçi Etkinlikler” boyutunda anlamlı düzeyde bir farklılığın olduğu

($p<,05$) görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem bakımından “Sanal Sınıf İçi Etkinlikler” alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığını ortaya koymaktadır. “Sanal Sınıf İçi Etkinlikler” alt boyutunda mesleki kıdeme göre belirlenen anlamlı farklılığın kaynağının belirlenmesi için yapılan Post Hoc (Tukey) testinde; anlamlı farklılığın 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x} = 3,74$) ile diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin sanal sınıf içi etkinlikler konusunda yeterliliklerinin mesleki kıdem açısından kendinde yüksek durumda olan öğretmenlere göre daha iyi olduğu ve bu durumun anlamlı düzeyde olduğunu göstermektedir. Elde edilen bu bulgu genç öğretmenlerin sanal ortamlara yatkınlığının tecrübeli öğretmenlere göre fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri arasında “Sanal Sınıf Yönetimi” alt boyutunda anlamlı bir farklılığın olduğu ($p<,05$) görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin görüşlerinin mesleki kıdem bakımından “Sanal Sınıf Yönetimi” alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaştığını göstermekte olduğu söylenebilir. “Sanal Sınıf Yönetimi” alt boyutunda mesleki kıdeme göre belirlenen anlamlı farklılığın kaynağının belirlenmesi için yapılan Post Hoc (Tukey) testinde; anlamlı farklılığın 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x} = 3,72$) ile 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenler ($\bar{x} = 3,40$) arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olan öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi alt boyutunda yeterliliklerinin mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlere göre daha iyi olduğu ve bu durumun anlamlı düzeyde olduğunu göstermekte olduğu söylenebilir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt problemine yönelik elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri ve Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Analizi Verileri

Boyutlar		Uzaktan Eğitimin Faydaları	Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Genel
Öğrencilerle İlişkiler	r	,85**	,78**	,85**
	p	,00	,00	,00
Sanal Sınıf İçi Etkinlikler	r	,68**	,74**	,74**
	p	,00	,00	,00
Sanal Sınıf Yönetimi	r	,46**	,47**	,48**
	p	,00	,00	,00
Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlilikleri Genel	r	,92**	,91**	,95**
	p	,00	,00	,00

Yukarıdaki tabloda öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi verileri yer almaktadır. Korelasyona ilişkin veriler incelendiğinde sanal sınıf yönetiminin;

- Öğrencilerle ilişkiler alt boyutu ile “Uzaktan Eğitimin Faydaları” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Öğrencilerle ilişkiler alt boyutu ile “Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Öğrencilerle ilişkiler alt boyutu ile “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Genel” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Sanal Sınıf İçi Etkinlikler alt boyutu ile “Uzaktan Eğitimin Faydaları” arasında pozitif yönlü orta düzeyde,
- Sanal Sınıf İçi Etkinlikler alt boyutu ile “Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Sanal Sınıf İçi Etkinlikler alt boyutu ile “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Genel” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Sanal Sınıf Yönetimi alt boyutu ile “Uzaktan Eğitimin Faydaları” arasında pozitif yönlü orta düzeyde,
- Sanal Sınıf Yönetimi alt boyutu ile “Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları” arasında pozitif yönlü orta düzeyde,
- Sanal Sınıf Yönetimi alt boyutu ile “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Genel” arasında pozitif yönlü orta düzeyde,
- Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlikleri Genel ile “Uzaktan Eğitimin Faydaları” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlikleri Genel ile “Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde,
- Sanal Sınıf Yönetimi Yeterlikleri Genel ile “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Genel” arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişki olduğu görülmektedir.

Sonuç, Tartışma Ve Öneriler

Sonuç

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmış, bu amaç doğrultusunda belirlenen alt problemlere yanıt aranmıştır.

Araştırmanın “Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları ne düzeydedir?” alt problemine yönelik olarak yapılan analizler neticesinde ulaşılan sonuçlara göre öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin öğrencilerle ilişkiler alt boyutunda orta düzeyde, sanal sınıf içi etkinlikler alt boyutunda sanal sınıf yönetimi yeterliliklerinin orta düzeyde, sanal sınıf yönetimi alt boyutunda sanal sınıf yönetimi yeterliliklerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin genel ortalamasının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin orta düzeyde olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının uzaktan eğitimin faydaları alt boyutunda orta düzeyin üzerinde, uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutunda orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerinin genel ortalamasının orta düzeyin üzerinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının *iyi düzeyde* olduğu ifade edilebilir.

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri açısından cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliliklerinin cinsiyet bakımından farklılaşmadığı şeklinde değerlendirilmiştir. Bu bilgi doğrultusunda öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerine cinsiyetin etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ulaşılan bu sonuç, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin cinsiyet bakımından farklılaşmadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin eğitim düzeyi bakımından anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin eğitim düzeyi bakımından farklılaştığı şeklinde değerlendirilmiştir. Bu bilgi doğrultusunda öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerine eğitim düzeyinin etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin eğitim düzeyi bakımından farklılaştığını ve bu farklılaşmanın lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin lehine olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ortalamalar temelinde değerlendirildiğinde lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin lisans mezunu öğretmenlere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi konusunda daha yeterli olduklarını ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin mesleki kıdeme göre sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin “Sanal Sınıf İçi Etkinlikler” alt boyutunda farklılaştığı saptanmıştır. Bu bilgi doğrultusunda öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerine “Sanal Sınıf İçi Etkinlikler” alt boyutunda mesleki kıdemin etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterliliklerinin mesleki kıdem bakımından farklılaştığını ve bu farklılaşmanın 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler lehine olduğunu ortaya koymaktadır.

“Sanal Sınıf İçi Etkinlikler” alt boyutunda mesleki kıdeme göre belirlenen anlamlı farklılığın 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenler ile diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenler arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu durum mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olan öğretmenlerin sanal sınıf içi etkinlikler konusunda yeterliliklerinin diğer mesleki kıdemlere sahip öğretmenlere göre daha iyi olduğu ve bu durumun anlamlı düzeyde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonuç mesleki kıdemi az olan öğretmenlerin sanal sınıf içi etkinlikler konusunda yeterliliklerinin mesleki kıdem açısından kendinde yüksek durumda olan öğretmenlere göre daha iyi olduğu ve bu durumun anlamlı düzeyde olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu sonuç genç öğretmenlerin sanal ortamlara yatkınlığının tecrübeli öğretmenlere göre daha iyi olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin görüşleri ortalamalar temelinde değerlendirildiğinde 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin sanal sınıf konusunda daha yeterli olduklarını göstermektedir. Bu sonucun oluşmasında 1-5 yıl arası mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin sanal sınıflarda yönetim konusuna daha fazla ilgi göstermelerinden veya daha bilgili olmalarından kaynaklanmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının eğitim düzeyi bakımından anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının eğitim düzeyi bakımından farklılaştığı şeklinde değerlendirilmiştir. Bu bilgi doğrultusunda öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına eğitim düzeyinin etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ulaşılan bu sonuç öğretmenlerin uzaktan

eğitime yönelik tutumlarının eğitim düzeyi bakımından farklılaştığını ve bu farklılaşmanın lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin lehine olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ortalamalar temelinde değerlendirildiğinde, lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının lisans mezunu öğretmenlere göre yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının iyi olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Araştırmada öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında yönü pozitif olan yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri arttığında uzaktan eğitime yönelik tutumlarında paralel bir şekilde artışın olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tartışma

Arslan, Polat ve Bulut'un (2021) sanal sınıf yönetiminde öğretmenlerin ne gibi sorunlarla karşılaştıkları araştırılarak bunlara çözüm önerileri sunmak amacıyla ilköğretim öğretmenleri üzerinde bir çalışma yapılmıştır. 2020-2021 öğretim yılında Kocaeli'de görev yapan ve sanal sınıfta eğitim vermiş 13 ilköğretim öğretmeni üzerinde yapılan çalışmada, öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi konusunda sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin teknoloji, motivasyon eksikliği, zaman yönetimi, ilişkilerin ve öğrenci davranışlarının düzenlenmesi konularında sorunlar yaşadığı belirlenmiştir.

Yılmazsoy, Özdiç ve Kahraman (2018), sanal sınıfta eğitim alan öğrencilerin bu ortamdaki sınıf yönetimine dair görüşlerinin incelemeyi amaçladığı çalışmada; öğrencilerin sanal sınıf ortamında iletişim kurmanın kolay olduğu, öğretim elemanı ve sınıf arkadaşlarıyla iletişim kurmanın başarısını arttırdığı, öğretim elemanının dersi yönlendirici etkide olduğu, ders işleniş planlaması iyi yapıldığında öğrencinin motivasyonunun arttığı, zaman yönetiminin iyi planlandığında etkin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Arslan ve Şumuer (2020) yaptıkları çalışmada Covid-19 salgını döneminde öğretmenlerin sanal sınıfta yaptıkları derslerde karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunlarını ele almışlardır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin en yoğun olarak fiziksel düzen boyutunun donanım, yazılım bileşenleri ve plan-program etkinlikleri boyutunun öğretimin değerlendirilmesi bileşenlerinde sorun yaşadıkları görülmüştür. Öğretmenlerin deneyimledikleri sorunlardan bazıları dış ortam gürültüsü, internet bağlantısı, derse erişim, dijital içerik yetersizliği, etkileşim eksikliği, kısa ders süresi, ses iletimi, gizlilik ve güvenlik ve yazılımın uygun olmayan kullanımı gibi konularında olduğu belirlenmiştir.

Erdem ve Okul (2015) yaptığı çalışmada; "cinsiyet, kıdem, eğitim düzeyi, okutulan sınıf ve okuldaki hizmet yılı" bağımsız değişkenleri alınmıştır. Bağımsız değişkenlere göre sınıf öğretmeni ve müfettişlerinin ders denetimi sürecindeki tutumları ile denetim becerisine ilişkin görüşlerini karşılaştırmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenleri, "öğretirken öğrencilerin duyabileceği bir ses tonu kullanırım" maddesine katılımda en yüksek puanı almış "Öğrencilerle dokunarak konuşabiliyorum" maddesine katılım için en düşük puana sahip olmuştur.

Bu sonuçlar, yüz yüze eğitim ile elde edilen sonuçlar olmasına karşın, veri toplama aracında yer alan "Sanal sınıflarda öğrencilerle etkili bir iletişim sağlayabiliyorum" ifadesine verilen cevaplar bu çalışmanın tam tersi yönündedir. Bunun nedenleri arasında ise öğretmenlerin ders anlatırken öğrenciyi görmemesi ve onları duymamasından kaynaklı olabilir. Ayrıca öğrenciler evdeyken, uygun ders dinleme ortamının olmaması ve öğrencinin derse katılımının az olması ya da hiç olmaması, bu etkenlerden sayılabilir.

Adıgüzel (2009) yaptığı çalışmada Sınıf öğretmenlerinin öğrenme etkinliklerini organize etmesinin ve yürütmesinin zor olduğunu belirlemiştir. Anketten elde edilen verilere göre, müfettişler sınıf öğretmenlerini her yönden yetersiz bulurken, idari personel; öğretmenlerin her zaman öğretim etkinliklerini planlama, öğrenme materyalleri hazırlama, öğretimi çeşitlendirme ve zaman yönetimi konusunda yetersiz olduklarını görmüş ve çaba göstermişlerdir.

Çelik ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada Öğrenci performansı, sınıfa öğrenci katılımı ve öğretmen yakınlığı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda, duygu, bilişsel katılım ve öğretmenin genel akademik başarıya yakınlığı arasında pozitif bir ilişki kurulmuştur. Ancak, başarı ile itaat türü katılım ve katılmama arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Path analizi sonucunda başarıyı açıklayan ve başarı üzerinde olumlu etkisi olan değişkenler samimiyet, bilişsel katılım ve sınıf katılımı olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlerin sanal sınıfta öğrencilere rehberlik etmeleri üzerine sorulan soruda “katılıyorum” seçeneğini belirtenlerin oranı çok fazla olmakla beraber %39 düzeyindedir. Bir okuldaki öğretmenin asli görevinin öğretmek olduğuna şüphe yoktur. Ancak öğretmenler de rehberlik hizmeti veren ekibin vazgeçilmez bir üyesidir. Çünkü öğrencilerin her yönden gelişmesi ve uyumundan birinci derecede sorumlu öğretmenlerdir. Eğitim sürecinde yer alan tüm personel ile bunların yöneticileri, uzmanları, öğretmenleri ve diğer personelin ortak amacı öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerine uygun bir ortam sağlamaktır.

Okul rehberliğinde temel eğitim öğretmenlerinin rol ve işlevlerinin anlaşılması rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesi için önemli bir gelişme sağlayacaktır. Bu bağlamda, Yükseköğretim Komisyonu'nun yakın zamanda formüle ettiği öğretmen yetiştirme planında öğretim kursları için zorunlu şartlar getirmesi ve sanal sınıf yönetiminde de bunun geliştirilmesi gerekmektedir (<http://dhgm.meb.gov.tr>).

Hem uzaktan eğitim sistemi hem de evde eğitim, donanım ve yazılım donanımı gerektirir. Evde sessiz bir çalışma yapmanın yanı sıra, en önemli unurlar, internete erişimin olması, veri indirme ve yükleme hızının yüksek olmasıdır (<https://www.hurriyet.com.tr>).

Öneriler

- Araştırmada ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin sanal sınıf yönetimine ilişkin yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumlarının eğitim düzeyi bakımından anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Bu farklılık incelendiğinde lisansüstü eğitim mezunu öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterliliklerinin ve uzaktan eğitime yönelik tutumlarının lisans mezunu öğretmenlere göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum dikkate alınarak MEB ve üniversitelerin işbirliği ile bütün öğretmenlere lisansüstü eğitim verilmesi sağlanabilir. Böylelikle öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlilikleri ve uzaktan eğitime yönelik tutumlarında pozitif yönlü değişimler sağlanabilir.
- Araştırma, nicel araştırma yaklaşımı kullanılarak yürütülmüştür. Benzer bir araştırma, öğretmenlerin sanal sınıfları idare etme becerilerini ve öğretmenlerin uzaktan öğrenmeye yönelik tutumlarını nitel araştırma yöntemlerini kullanarak yapılandırılabilir.
- Bu araştırma, öğretmenlerin sanal sınıflardaki yönetim becerileri ve uzaktan eğitime yönelik tutumları hakkındaki görüşlerini belirlemek için yapılmıştır. Bir öğretmenin sanal sınıfları idare etme becerisi, bir okul yöneticisinin bakış açısıyla onların görüşleri dinlenerek değerlendirilebilir.

- Araştırma, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır. Benzer çalışmalarda lise ve okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin görüşleri alınarak karşılaştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Arslan, A.P., Polat, S. ve Bulut, İ. (2021). Sanal sınıflarda sınıf yönetimi sorunları ve çözüm önerileri. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 2(2), 39-54.
- Arslan, Y. ve Şumuer, E. (2020). Covid-19 döneminde sanal sınıflarda öğretmenlerin karşılaştıkları sınıf yönetimi sorunları. *Millî Eğitim*, 49(1), 201-230.
- Aydemir, M. (2018). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E, Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, E. (2020). Sanal sınıf yönetimi: İlkeler, uygulamalar ve öneriler. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 251-295.
- Can, E. ve Gündüz, Y. (2021). Öğretmenlerin sanal sınıf yönetimi yeterlikleri. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(3) , 49-68.
- Çelik, S., Örenoğlu Toraman, S. ve Çelik, K. (2018). Öğrenci başarısının derse katılım ve öğretmen yakınlığıyla ilişkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 209-217.
- Deniz, S. (2021). *Öğretmenlere yönelik uzaktan eğitim tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmen tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- İşman, A. (2008). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim* (4. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kaya, S. (2011). *Sanal sınıf yönetiminde görev alacak öğretim elemanlarının eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, 21, 73-94.
- Lugrin, J-L., Latoschik, M.E., Habel, M., Roth, D., Seufert, C., & Grafe, S. (2016). Breaking bad behaviors: A new tool for learning classroom management using virtual reality. *Frontiers in ICT*, 3(26), 1-21.
- Özdemir, Ç., Çakıroğlu, M., Bayılmış, C. ve Ekiz, H. (2004). Teknolojik gelişme için eğitimin önemi ve internet destekli öğretimin eğitimdeki yeri. *The Turkish Journal of Educational Technology*, 3(3), 144-147.
- Tuncer, M. ve Taşpınar, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 125-144.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Verduin, J. R., & Clark, T. (1994). Distance Education: guidelines for effective use.(translated by İlknur Maviş).

- Yalın, H. İ. (2012). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme* (25. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yılmazsoy, B., Özdiñ, F. ve Kahraman, M. (2018). Sanal sınıf ortamındaki sınıf yönetimine yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, 8(3), 513-525.